

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP.

AZ EGYHÁZ ÉS ISKOLA KÖRÉBŐL.

<p>Szerkesztőség: hova a lap szellemi részét illető minden küldemény intézendő N.-Péterfia utca 348 szám.</p>	<p>Megjelen hetenkint egyszer szombaton egy iven. Előfizetési ár egész évre 5 frt, félévre 2 frt 50 kr. Hirdetések díja: 100 szóig 1 frt, 200 szóig 2 frt, a másodszeri hirdetésnél 100 szóig 80 kr, harmadiknál 70 kr. Bélyegdíj minden hirdetésnél külön 30 kr.</p>	<p>Kiadó hivatal: hova a lap anyagi dolgaira vonatkozó minden közlemény és küldemény inté- zendő, Fűvészkert-utca 1080. sz.</p>
--	--	--

A theologiai doktorátus kérdéséhez.

Mult héten, mikor a theologiai akadémiák küldöttei Budapesten a hittanhallgatók vizsgái és a lelkészképzési vizsgák ügyében tanácskoztak, az a hír járta át, jobbra a világi lapokat, hogy tárgyalták azon indítványt is, melyszerint a reformált theologiai akadémiák hatalmaztassanak fel tudori (tehát hittudori) oklevelek kiadására. Megemlékezik e tárgyról egyik-másik egyházi lapunk is s például a „Dunántuli Prot. Közlöny“ így szól: „a protestáns egyháznak hazánkban elfoglalt előkelő állása régen megkövetelte volna, hogy hittanuló ifjaink ne legyenek kénytelenek német egyetemeken megszerezni a tudori fokozatot.“ A „Prot. Egyh. és Isk. Lap“ 26-ik számában Szóts Farkas budapesti ev. ref. hittanár „A theologiai szak- és tanári vizsgák“ cz. vezércikkében szintén fölveti az eszmét: „ki kell módolni azt, hogy ez országban theologiai doctoratust tehessen az arra képes ember, vagy doctoratus legyen adható az arra érdemes egyházi tudósnak“ s elmondja, hogy ez annál inkább megtörténhetnék, mert hiszen osztogatnak tudori rangot a skót szabadegyház edinburghi, glasgowi és aberdeeni kollégiumai, a párisi és montaubani theologiai fakultások és a bécsi prot. theologiai fakultás is.

Meg kell mindenekelőtt jegyeznünk, hogy a theologiai doktorátus kérdésére nézve általában igen téves nézetek uralkodnak sokfelé. Mikor a lelkészi qualificatio megállapításáról volt szó, itt Tiszántul egyik egyházmegye még theologiai doktori címet is követelt némely osztályhoz, némely emberektől. Lehet, hogy csalódunk, de úgy tudjuk, hogy Németországon csak Marburgban és azután csak Bécsben, az említett theologiai fakultásnál lehet hittudori vizsgát tenni, de a melyhez e helyeken és a hol általában lehet, csak igen nehezen bocsátják oda a jelentkezőket. Lehet még Skóciában, Glasgowban is ilyen vizsgát tenni, de absolut becsü angol theologiai irodalmi munkálkodás és a skót államegyházban 10 évi lelkészkezdés az előfeltétel. Herzog Realencyklopaediája elsorolja ugyan minden német és más országokbeli egyetemekre nézve a theologiai doktori vizsga föltételeit, de tényleg

úgy áll a dolog, hogy a legtöbb egyetem csak „honoris causa“ adja e címet. Csaknem absurdum arról beszélni, hogy ifjaink külföldről hozzanak haza doktori címet. Kéves mehet közülök Hollandiába is, honnan csakugyan van egy hittudorunk. De vajjon van-e most rajta kívül a magyarországi ev. ref. egyháznak másik hittudora? Lehet, hogy van, de mi őszintén bevalljuk, hogy tudorlelkészeink, lelkészi jellegű tanáraink között csak róla tudjuk bizonyosan, hogy theologiai doktor.

Nem ismerjük az álláspontot, melyet a konventi bizottság e kérdésben elfoglalt, de épen ez megkönnyíti feladatunkat, hogy e tárgyhöz nyiltan, őszintén hozzá szólhassunk. Távolról sem véljük, hogy igénytelen szavunk irányt adhasson a döntésre hivatott férfiaknak, de mert szabad a véleménynyilvánítás, elmondhatjuk mi is nézetünket. A jobb előtt tisztelettel meghajlunk, a helyreigazítást, a pótlást köszönettel fogadjuk.

Mindenekelőtt bizonyos dolog előttünk az, hogy a theologiai doktorátusnak oly magas tiszteleti címnek kell lennie, mely csak a valóban kitünő egyházi-iskolai férfiaknak volna adandó, — csak azoknak, kik irodalmi munkálkodásukkal előbb vitték a theologiai tudományt, vagy a kik az egyházi élet munkáinak végezésében széles körre kiható, maradandó hatású tevékenységet fejtettek ki. Fliedner, a diakonissaintézmény megalapítója, nem nagytudomány műveit, hanem a belmissió terén kifejtett bámulatos munkálkodásáért nyerte Németországon hittudori címét. Nagyon meg kell válogatni az embereket, kik theologiai doktorok legyenek, mert ha üres cím lesz az, százszorta kevesebbet ér a mostani czimtelen állapotnál. Nem lesz szabad azzal a hiuságot legyezgetni, csak a valódi érdemet kell vele kitüntetni. Csupán olyan embereknek kell azt adni, kiknek társaságában minden hittudor önérettel viselheti doktori baretáját.

De hát ki adjon a mi érdemes egyházi férfiainknak theologiai doktori címet? — az a kérdések kérdése. Ugy-e theologiai akadémiáink?! De hát mely jogon, mely alapon?! Jogi elv, hogy senki olyan jogot nem ruházhat

másra, mely őt meg nem illeti s nem-doktoroknak másokat doktorizálni talán kissé sajátságos eljárás volna. De hát ezen könnyű segíteni, — mondhatják az ügy barátai. A hittanároknak adassék meg a doktori cím s majd a theologiai akadémiák osztogassák a tudori címeket. De ki tegye a hittanárokat tudorokká? Ő Felsége a Király, vagy pláne a konvent?! Amaz ellenkeznek talán, — hódoló tisztelettel mondjuk, — a mi egyházi felfogásunkkal, emez nem tekintetnek államérvényes ténynek. De meg, — elismerés az érdemekben megőszült, vagy őszülő tudósoknak, — mi ifjabbak föltétlenül nem érdemelnék meg azt a szép címet. Sajátságos, kellemetlen érzés lehet az, ha valaki a körülmények összejátszásával oly címhez jut, melyet, ha önérzetes ember, restel viselni. Hiszszük, hogy lennének többen, kik azt mondanók az ilyenformán nyert kitüntető címre: „Gratias ago, non sum eo titulo dignus.“ Várjatok, míg megérdemeljük.

Nézetünk szerint egy jövendő zsinat királyilag szentesített törvényhozása adhatja csak meg a theologiai akadémiáknak a hittudori rang osztogatásának jogát. Így meglesz a törvényes alap. És akkor is több ideig tartó átmeneti intézkedésre lesz szükség. A zsinat összeszedetné egyházunk hittudorait, ha esetleg lennének többen is. Nehány legérdemesebb egyházi tudósunknak kivételesen hittudori címet kérne ő Felségétől s ezen férfiak, ezen 6—8 férfiú kezébe tenné le egyelőre e cím osztogatásának jogát. Ők adnák aztán azt tovább az arra valóban érdemeseknek; ő előttök s az általok kinevezettek előtt kellene szakszerű munkákkal a doktori cím elnyerhetéseért jelentkezni; majd hittanárokká lehetőleg csak azokat kellene megválasztani, kik a hittudori címet már elnyerték. Lassankint, — hiszen mindnyájan elmegyünk a minden élőknek útján, — ha majd a theologiai akadémiák tanárai mind hittudorok lesznek, illetőleg a hol ez előbb beáll, ott előbb, a hol később áll be, ott később, ezen theologiai akadémiákra szállana át — az eredeti tervezet szerint, — a szóban forgó cím osztogatásának joga.

Igy gondolkozunk mi e tárgyról s ismételjük, hogy szívesen fogadjuk a jobbat s a tárgyilagos hangu helyreigazítást köszönettel vesszük.

Csak egyet még, hogy minden esetleges félreértésnek elejét vegyük. Nem kicsinylendő, sőt nagyon fontos mozzanat ez egyházi életünk mezején. Felhívja ez jobbaink nem es ambícióját, hogy igyekezzenek a legjobbak közé tartozni. Csak nem-kell elhirtelenkedni a dolgot, hogy ugy ne nézze a világ a református egyházunk férfainak adott theologiai doktori diplomákat, mint a hogy nézik az Amerikából kapottakat, melyeket a tisztességes emberek vissza szoktak utasítani.

Ma már mosolygunk rajta, ha olvassuk, hogy a 17-ik században a hittudort „excellentiás“ urnak szólitották, de

ha tudjuk, hogy az az „excellencia“ nem „nagyméltóságot“, hanem kitünőséget, jelességet jelent, ugyan miért ne törekedhetnék minden érdemes egyházi író, minden nagy és fontos egyházi dolgokat végzett lelkész egyházának kitünőségei, jeles emberei közé számíttatni?! Csakhogy a ki lassan halad, az rendesen tovább ér.

* * *

Czikkünk elején megemlékeztünk Szöts Farkas budapesti ev. ref. hittanár urnak a „Prot. Egyh. és Isk. Lap“ hasábjain közlött cikkéről. Teljes tisztelettel adjuk tudtára a budapesti kollega urnak, kinek utóbbi hetekben megjelent szép cikkeit örömmel és élvezettel olvastuk, hogy téved, határozottan téved abban, ha a skót szabadegyház kollégiumai részére vitatja, hogy ezek is adnának doktorátust. Dr. Márk Ferencz fekete-gyarmati lelkész, ki e sorok írójával együtt lakott Edinburghban, helyesen szólalt fel ezen állítás ellen a „Prot. Egyh. és Isk. Lap“ legutóbbi, 28-ik számában s nincsen igaza az igen tisztelt kollega urnak, mikor ezután is a maga igazát vitatja. Az edinburghi, glasgowi, st. andrewsi, aberdeeni skót állami egyetemek adják igenis ugy a „Master of Arts“ (M. A.), (melyre nézve megjegyyezhetjük, hogy az semmivel sem ér többet egy nálunk adott kitünő jegyű érettségi bizonyítványnál), a „Bachelor of Divinity“ (B. D.), mint a „Doctor of Divinity“ (D. D.) címeket s a szabadegyház kollégiumainak kitünő tanárai az állami egyetemektől kapták hittudori, vagy jogtudori (LL. D. = Doctor of Laws) címeket. Ez annyira bizonyos, hogy fölösleges volna róla vitatkoznunk. A párisi, montaubani, bécsi theologiai fakultások, melyek mindannyian államilag segélyezett intézetek, csakugyan osztogatnak hittudori rangot.

Csiky Lajos.

Trefort miniszter legújabb cikke és a Frary vita.

II.

(Folytatás.)

A Frary vita kétségtelenül számos fontos s már a közeljövőben megoldandó középiskolai kérdést vetett felszínre; de nézetünk szerint mind pro, mind contra oly me-reven állítottott szembe ott a realismus s itt a humanismus elvi kérdése, mintha ezek régi harczeit élők s a kiegyeztetésre ez ideig mi sem történt volna.

Középiskoláink jelen állapotát s viszonyait s a törvény követelte újabb szervezkedést, melynek pedig gymnasiumaink igen nagy része a törvény életbelépése óta lefolyt idő alatt legjobb akarattal sem felelhetett meg, a klasszicizmus ellenségei figyelmen kívül hagyták, erős követelésekkel s vérmes reményekkel várták s várják a holtak temetését. Viszont a klasszicizmus barátai felelték jelen kulturális viszonyainkat tekintetbe venni, felelték, hogy általános műveltséghez ma már nem csak Rómán és Görögországon keresztül visz az út s a műveltség koránt sincs egy bizonyos meghatározott irányu tudáshoz kötve. Rég letűnt az a kor, a melyben nem egy elmondhatta:

„Habe nun ach! Philosophie
Juristerei und Medicin

Und leider! auch Theologie.

Durchaus studirt, mit heissem Bemühen.“

Megnyugvással fogadtuk azért közoktatási miniszterünknek a Budapesti Szemlében megjelent legújabb cikkét, mely a reformokat sürgető tuzó követeléseket s a régi kultúra egyedül üdvözítő voltát magasztaló tuzottabb állításokat kellő értékére szállítja le s meggyőződésünk szerint hatni fog arra, hogy középiskoláink a törvény kívánalmaihoz alkalmazkodjanak, rendezkedjenek, vagy átváltozva itt-ott más irányban tegyenek szolgálatot a nemzeti kultúrának, szóval, hogy a viszonyok konszolidálódjanak.

Mert nem kell feledni a vérmes reményűeknek, hogy az a 3 éves törvény, mely középiskoláinkat legalább egyelőre túrhatóan rendezni van hivatva, ott sem hozhatott az idő rövidsége miatt oly eredményt, melyből megítélhetnők, a hol rögtön alkalmazásba vétetett, hát még a hol csak papíron ismerik s a jelen évtől kell minden áron próbát tenni életképességéről.

Mindenki tudja, hogy elég nagy számu felekezeti intézeteinket értem, melyek annak idején kétségtelenül elég széles körben megtették jó szolgálataikat a nemzeti művelődés ügyének s megérdemlik azt, hogy a melyik képes lesz saját erejéből, vagy jó indulatu segélyezéssel tovább folytatni a művelődés nagy munkáját, egy állandó törvény hatása alatt szervezkedhessék s ne zavartassék főleg a szervezkedés és megállapodásra jutás idején újabb és újabb revideált törvényekkel. Állandó törvény hatása alatt fog kitűnni az életképesség. Minthogy pedig ez intézetek általában gymnasiumi irányuak, épen nem fájna fejünk, sőt óhajtanók, ha a gymnasiumok irányában felállított követelményeknek meg nem felelők átalakulnának.

Egy rossz gymnasiumra fordított költség könnyen fedezhet egy kisebb város vagy vidék sajátos foglalkozásának vagy iparának megfelelő speczialis szakiskolát s mindenestre többet lendít népünk értelmiségén, szorgalmán, munkavágyán s vagyonosodásán, mint a proletáriátus — divatosan szólva — szakszerű nevelése, szaporítása. A felekezeti főiskolák villámhárítói lennének ezek — a miniszterrel szólva — s talán megszűnnék a párhuzamos osztályok sürgetése s egy fedél alatt két gymnasium fentartásának szüksége. Nem látjuk át, mért lenne a növevelésen és gymnasiumi irányon kívül, a középoktatás minden más ága semleges terület a felekezeti föntartóhatóságokra nézve s a mint eddig egy téren példásan szolgáltak a felekezetek a nemzeti művelődésnek, mért ne szerezhetnének babérokat más téren is, az általános nemzeti műveltség előmozdításán munkálva!?

Ily változásokat lehet várni a törvény revideálása s változtatása nélkül is s a nélkül, hogy a nevelő tanításunk évszázadokon át kipróbált s folyton nagy szolgálatokat s jelen viszonyaink között sem nélkülözhető klasszikus műveltség eszközeitől középiskoláinkat megfosztanók.

E tekintetben is megnyugtató a miniszter cikke, midőn azt mondja, hogy ez sem fog megtörténni, csak tudnunk kell — ugymond — helyesen, „mi volt a régi klasszikus világ“?

S e kérdésre ma, a midőn csaknem általános a panasz, hogy az érettségi vizsgálatok színvonala a két klasszikus nyelv és irodalomból a grammatika dadogó tudásáig sülyedt, alig merünk választ adni, borzadva attól az ellentétől,

mely a valódi klasszikus világ közt s a között a torzkép között van, melylyel — igen csekély kivétellel — tanulóinkat ijesztik.

Az a régi klasszikus világ, mely lelki szemeink előtt lebeg s a mely után kérdezzük: két nagy nép belső és külső történelme; két népélet vallási, társadalmi, politikai és művészeti fejlődése, ennek olykor legmagasabb fokozatán; eredetiségben s egyszerű nagyságban tündöklő férfiak és szellemi hősök hona; a művészet s irodalom igen sok ágában az alaktökély mintája s a legtöbb tudomány bölcsője; az a tudomány pedig, mely mindezeket élénk tárja, távol attól, hogy e kulturát az ujnál magasztosabbnak tartaná, a régi világ e képét akarja befoglalni az emberiség fejlődési keretébe, a hova természete szerint tartozik s a régiségnek e valódi tartalmát s meg nem hamisított alakját óhajtja a jelen korral közvetíteni.

Íme a tudomány ily feleletet adhat a miniszter kérdésére, csak sajnálnunk lehet, hogy a valóságban e klasszikus világ képe ugy elhalványult, hogy ellenségei sehol sem látják s barátai követésén lanyhán vagy kevés érzékkel munkálnak. Mi mindamellert sem esünk kétségbe s nem tartunk azokkal, kik a különböző okok szülte időleges hanyatlásból a klasszikus műveltségre pereat-ot kiáltanak, mint a mely mit sem ér, a jelenre semmi értéke, semmi hatása. Meggyőződésünk szerint a hanyatlás okai, mint már fentebb is igyekeztünk rámutatni — részben elháríthatók, részben gyógyíthatók és mert sokkal nagyobbak tartjuk a klasszikus műveltség értékét mind tudományos, mind erkölcsi, mind aesthetikai tekintetben, semhogy a nemzeti tudományosság, jellem és művészet e fejlődésnek indult korszakában nélkülözhetnők: azért melegen is óhajtuk a bajok elhárítását s azon irányban, a hol értéke van, a klasszikus oktatás színvonalának emelését.

A klasszikusok ostromlótól az antik műveltség ellen szórt vakító és csalékony nyilatkozatok a nyugodt és józan vizsgálódás előtt, — pedig csak így vagyunk igazságos ítéletre képesek — nem állják ki a bírálatot, mert a tudomány felületes, korlátolt szemléletén alapulnak, a mely a tudományt csak szerzett külső birtoknak tekinti s kézzelfogható haszna szerint ítéli s annak eredetével s belső értékével mit sem törődik.

Mily nyelven beszél a 19-ik század európai lakosságának nagy része? mily bélyeg van ütve irodalmi geniusokra s velők együtt a miénkre is? Ki tanított bennünket a művészet elméletére? Hol vették a népek nagy szellemei, egy Raphael, Shakespeare, Lessing, Göthe, Schiller, Arany a művészi tökélyt? Kitől tanultak minden idők és nemzetek legkiválóbb bölcselői gondolkodni? A jognak mily rendszere van megírva törvénykönyveinkben, vagy található szokásaink mélyén?; mely tekintetben érdemes Leibnitz meg nem ezáfoltt ítéletét hallani: „Dixi saepius — ugymond — post scripta geometrarum nihil exstare, quod vi ac subtilitate cum Romanorum iure consultorum scriptis comparari possit: tantum nervi inest, tantum profunditatis.“ Ki merné végül állítani, hogy habár kissé tuzottan, de minden alpnélkül mondhatta Deinhardt: „Nur über Griechenland und Rom gelangt man in das Reich christlicher Erkenntnis und christlicher Wissenschaft“?

Az e kérdésekre adható válaszok bizonyítják a klasszikus világ becsét és életerejét, melynek bélyege 15 száz

multán is meglátszik rajtunk s jól mondja Thierry, hogy „a modern fölvilágosodás hatása alatt nem csak nem veszti színét, hanem ahoz képest lesz tisztább és feltünőbb, a mint a feudális barbárságtól távolodunk.“

Ezért tehát, a mint kötelességünk elfogultság nélkül a közoktatás terén eleget tenni a kor igényeinek s az élet követelményeinek, épen oly elfogulatlanul s a szellem teljes szabadságával kell az igaztalanul támadott és félreismert klasszikus műveltség tanulmányozását folytatni, mert csak a multtal való összehasonlítás alapján tudjuk egyedül megmondani a jelennek, hogy mi s mi lesz a jövőben.

Hogy mily sok a tennivaló a siker biztosítására, az a fentebbiekből eléggé kitűnik. Mi minden teendők közül azt látjuk legfontosabbnak s legeredményesebbnek, mely a békési ref. tanáregyesületi gyűlésünkön megvitatott s ujabban a miniszter által megígért tanárképzéssel s az ettől elválaszthatlan helyesebb tanítási módszer meghonosításával fogja a munkát kezdeni. Elméletileg s gyakorlatilag képzett tanárok, öntudatosabb s intensivebb tanítási mód lesz képes az antik műveltség gazdag kincseit napvilágra hozni, kelően kizsákmányolni s a növendék képzésére haszonnal értékesíteni. Hogy állunk jelenleg tanítási methodus dolgában s mit kellene tennünk, az lesz jövőre fejtegetésünk tárgya.

a—r.

(Vége köv.)

Egyháztörténelmi töredék.

A Bécsbe fölhívott és megjelent bizalmi férfiak tanácskozásai 1855. máj. 17. — jun. 20-ig

XIX.

2. Alulírtak nyilvánított nézetéhez képest a törvényjavaslatnak 3-ik §-a a zsinatnak szenteltethetik, mint a mindkét hitvallású evang. egyház képviselője legfelsőbb folyamódásának és mint törvényhozó testületnek.

A mi ezen, az evang. egyházeletre nézve nagyon fontos ügyet illeti, nem tartóztathatja meg alulírt magát, hogy határtalan bizalmában, a bizalmi férfiak egyeteme által is nyilvánított forró óhaját alázattal ki ne jelentse: vajha a mindkét hitvallású evangelikusoknak engedtetnék meg, hogy egyetemes zsinatjokat elkülönítve, vagy ugyanazon egy időben Pesten szabályszerűleg időszakilag, hat évről hat évre, a szükségnek rendkívüli eseteiben közben eső időkben is megtartani a nélkül, hogy e részben a legmagasb engedélyhez és országfejedelmi biztosok jelenlétéhez lennének köttetve, feltartva mindenkorra a hozandó zsinatvégzések legmagasb megerősítését.

A) Mikép kellenék az egyetemi zsinatok megtartását és hatáskörét elrendezni? az szorosán formulázott és itt az A) alatt mellékelt törvényjavaslatban körülményesen elő van adva.

Alulírt bátorodik állítani, hogy az épen kimondott kívánat, egyike azon kívánatoknak, melyeknek jóváhagyása és beteljesítése, az ő hitsorsosinak megnyugtatósára és kielégítésére nagy fontosságú és hathatós tényező leend.

3. Az épen mondottakkal egybehangzásban bátorodik alulírt, a következő épen oly természetű s atyafias kívánatot is előterjeszteni:

Vajha az evangelikusoknak szabadságukban állana, hogy egyházuk rendének és jólétének érdekében, a mindkét hitvallású egyházkerületek, elkülönítve, évenként tanácskozmányokat

tarthatnának! a mint azt ők már előbb, huzamosb idő óta tenni megszokták volt; megszokták a nélkül, hogy a magas államkormány részéről nehézségre találtak volna, a mennyiben ez oldalról 1818-ik évben ezen folytonos gyakorlatnak csak annyiban vettek határok, hogy a két hitvallásúak mindegyike, tanácskozmányait elkülönítve legyen köteles tartani.

B) Ezen tanácskozmányok megtartásának módja és hatásköre a szorosán formulázott s itt a B) alatt mellékelt törvényjavaslatból látható.

Látható abból azon javaslat is, hogy ezen tanácskozmányok mindegyike vagy in plenó, vagy egy a kebelökből kiszemelendő bizottmány által, mint az egyházvidéki és egyházkerületi törvényszékek felibe állított magasb hatóság részint első folyamódásban, részint mint felebbezési törvényszék, azon esetekben működnek, a melyekre nézve a jelenlegi egyházalkotmány szerkezeti törvény szerint vagy csak egy, vagy épen egy egyházi bíróság sem volna.

4. Minthogy az ev. egyháznak hitbeli alapelveihez képest a zsinati rendszer mellett a presbyteri alkotmány is nélkülözhetlen életszüksége: annál fogva kötelessége alulírtnak, az ev. egyházügyek szabályozásának, a magas kormány által kegyesen tárgyalt munkájára vonatkozólag mint fő tárgyat, nem kívánatot kiemelni, hogy ezen munkálat a presbyteri alkotmány alapjára építették, hogy ugyanaz, az evangelikusok egyeteme által a megnyugvás érzetében, örömmel és hálával üdvözöltessék.

Alulírt arról van belsejében meggyőződve, hogy ezen cél csak akkor és úgy érethetik el, ha a presbyteri szerkezet az ev. egyházalkotmány minden ágain és fokozatain aként vitetik keresztül, hogy ugy ezen kormányzásnál, mint az egyházi törvénykezésnél, nem csak az alárendelt fokozatoknál, hanem az élén is, az egyházi és világi rend egyenlő számban és egyenlő mértékben képviselve jelenjen meg; következőképp ha — kezdve az egyes egyházi községek képviselőitől — fokoként a conventek és consistóriumok minden lépcsőin keresztül, az egyházi elnökök mellé világi elnöktársak is mellékelteni fognak és ily módon mindenütt kettős elnökség állíthatnék elő.

Nem lehetett legbensőbb öröm nélkül észrevenni, hogy a felhozott alapelv, már a bizalmi férfiak elébe terjesztett törvényjavaslatban egyrészen elősmerttetett és követtetett; a mennyiben a 75-ik §. 6. szerint egy világi vicepraeses az egyházkerületi conventek lényeges alkotó részeiül választatik. De hogy ez a felállított alapelvnek nem felel meg elegendőül és a világi egyháztagoknak megnyugtatósára és kielégítésére nem elegendő, az annyival inkább látható, mennél inkább szembeötlő itten a világi rendnek háttérbe tétele; háttérbe szorítása azon rendnek, mely nélkül egy egyházgyülekezet, következőképp az egyházi rend és hivatal működésére nézve semmi tér nem létesülhet; háttérbe szorítása azon rendnek, mely a vallástaniókkal egybekötetésben alkotja az egyházat; az egyházat, melynek tulajdonául a potestas ecclesiastica Istenileg elismerve, adva és adományozva vagyon. Ezen isteni eredetű potestas, melynek erejénél fogva az egyház a kormányzásnál nem kevésbé, mint az egyházi törvényszolgáltatásnál, hogy magát illetőleg képviselhesse és hogy minden előuralmat (praedominium) mindkét részről eltávolítson, az egyházi elnökök mellé világi elnököket is adni teljesen feljogosítva van.

Kettős elnökség tehát mindenhol; a kormányzásnál, az egyházi törvénykezésnél; ez az, melynek megnyeréséért, helyreállításáért és megszilárdításáért alulírt mély alázattal esede-

zik; részint, hogy az ev. egyház (mint ezt a fő alapelvek — melyeken az felépülve van és egyedül csak azokon nyughatik — kívánják) egy osztatlan egészet képezhessen és minden ő tagjait egyesíthesse; részint, hogy ugyanannak világi tagjai ne szünjenek meg teljes lélekkel egyházukon csüngen, ugyanannak fenmaradásáért, jólétéért — mint azok eleitől fogva megszokták vala — önként áldozatot hozzanak a vallás oltárára; hogy azoknak szent buzgósága a vallásos intézetek irányában el ne hüljön, a mi ellenkező esetben annál inkább féltő, sőt előrelátható volna, mennél inkább fájdalmasan fogná az őket érdekelni, ha elveszitenék ők azon jogot, melyet ők a magyarországi ev. egyházban, több mint egy évszázadon keresztül valóban, tettelesen, rendszeresen gyakoroltak; és előbb is, eleitől fogva — ha a körülmények engedik vala — a régi cánonok világos nyilatkozatai szerint gyakorolni feljogosítva voltak.

5. Mint alulírott, úgy a bizalmi férfiak közül is mind-egyik, legbensőbb öröme hangolva érezte magát és azt nyilvánította is a 132. 135. §-ok olvasásánál; melyek szerint az államkincstárból a séniorok évenkénti szolgálati pótlékot és a superintendensek egy ahoz mért évi zsoldot fognak huzni.

Egy új korszak lép ezen uton a magyarországi ev. egyház életébe, enyészhetlen hálával üdvözlendő az evangelicusok által, időről-időre, vég nélkül.

Napfényre jó ez által egyrésztől legmagasabb igazságerzete ő cs. k. apostoli felségének; melynélfogva ő felsége elismerni méltóztatik, hogy az ev. egyház egyházi hivatalnokai is, a legmagasb szolgálatban az állam érdekében sokszorosan — most magasabb fokozatban mint valaha — részesítve vannak.

Napfényre jön ez által más résztől, elérhetlen kegyelme ő cs. k. apostoli felségének, a mennyiben az említett szolgálatok egyáltalában nem oly természetűek, hogy azok az illető egyházhivatalnokoknak legtávolabbi alkalmat szolgáltatathatnának jutalomra; a mennyiben az nem másképp, mint a legmagasb kegyelem kimeríthetlen forrása kifolyásául tekintethetik; hogy ily módon anyagi segély nyújtatik azoknak, kik egyébként ilyen nélkül is, az ő hivatalkörükbe vágó legmagasb szolgálatot lelkiismeretes buzgalommal teljesíteni, nem fognak késni s nem fognak megszűnni. Hogy mégis kieszközöltessék az, hogy ezen az evangelicusoknak engedélyezett legmagasb igazságnak és kegyelemnek ezen bizonyosága, az evangelicusok gyülekezete előtt annál kedvesebb, elfogadhatóbb és becsesebb legyen és az abban közvetlen részesültek ellenében minden gyanu — az emberi gyengeségnek különben természetes következménye — elmellőztessék és eltávolíttassék, valóban kívánatosnak, üdvösnek és szükségesnek mutatkozott és mutatkozik:

a) hogy a legmagasb kegyelemadomány vagy mindkét helyen szolgálati pótlék név alatt, vagy pedig és még inkább mindkét helyen gyámolítási átalány nevezete alatt jöjjön elő,

b) hogy azok nem az illető szolgálattelvő egyéneknek, hanem az összes egyháznak, közvetlen az egyházkerületeknek (talán az egyes esperességeknek is) nyujtassanak és adassanak át a magas kormány részéről, azon rendelettel, hogy abból — feltartva mindenek előtt eszközözlendő végrehajtását a legmagasb akaratnak a kijelölt egyházi hivatalnokokra nézve — különös utalványnál fogva, a cs. k. egyházi főtanács megegyezésével és felügyelete alatt, más egyházi jótékony célokra is — a körülményekhez képest — annyi fordíttassék, a mennyi lehető; fordíttassék különösen úgy, hogy a legmagasb szolgálatnak több

ágaiban egyiránt részesült lelkészeknek, különösen a szegényebbeknek, az arra megkivántatott anyagi szükségleteknek beszerzése megkönnyíttessék, hogy a segély nélkül szűkölködő papi és iskolatanítói özvegyeknek és árváknak, valamint a csapások által látogatott gyengébb egyházközségeknek gyámolítás nyujtassék.

Tóth S.

(Vége következik.)

A „presbyteri szövetkezet“ és „egyetemes zsinat.“

Nem új és ismeretlen tárgyat hozok a „Debr. Prot. Lap“ olvasó közönsége elé, a mikor a nagy „presbyteri szövetkezet“-et és ennek organumát az „egyetemes zsinat“-ot, mint a kálvini alapelveken szervezkedett összes prot. egyházak egyetemét képviselő legfőbb testületet némi történelmi reflexióval kapcsolatban idáig tartott három nagy gyűlésének jegyzőkönyvei alapján közelebbről ismertetni óhajtom. Nem új és ismeretlen e tárgy, mert körülbelül egy évtizeddel ezelőtt, a midőn az egyházi élet terén minden nemest és czélszerűt oly határtalan lelkesedéssel és ügybuzgósággal fölkaroló angol nemzet figyelme lázas tevékenységgel a szétszórva levő, nyelv és nemzeti különféleségek által egymástól eltagolt ref. egyházaknak egy látható központban egyesítése felé fordult: az egymáshoz szorosabb csatlakozás eszméje és szükségessége élénk megbeszélések tárgyát képezé az egyházi lapok hasábjain a föld kerekén mindenütt. Nálunk Balogh Ferencz hittanár ur volt első, ki a presbyteri szövetkezet, illetőleg a csatlakozás érdekében mozgalmat indított meg, meleg lelkesedéssel ismertetvén egyszersmind épen az akkor általa szerkesztett „Evangeliumi Prot. Lap“-ban a megvalósulás pillanatára várakozó „Presbyterian Alliance“ összes működési irányát körvonalozó elveket. És csakugyan, hála az isteni gondviselésnek, a több mint három évszázadon át csendesen szunynyadott egyesülési eszmére nézve a várva-várt idő elvégre megérkezett, mert az 1877-ik év július havában testet öltött az annyi nemes és hitbuzgó főt foglalkoztató gondolat s kálvini ref. egyházunknak kifejezhetetlen nagy öröme, a tényleges működés talajára lépett a „presbyteri szövetkezet“ és „egyetemes zsinat“. A mi e fölött érzett örömlőket kétségen kívül csak az zavarja meg, hogy mi majdnem egészen érdektelen, közönyös szemléli valánk és vagyunk még ma is e nagy horderejű egyesület minden irányában kiható, áldásos működésének!

A létező összes ref. egyházak uniójának megkísérlése korántsem új eszme vala; korunkat e tekintetben csak a megvalósításnak bizonyára nemes dicsősége illeti meg. — Mindjárt, mondhatni a reformációnak reggelén, 1561-ben a tevékeny Béza már sürgeti a st-germaini értekezleten a ref. egyházak confederatióját s alapos okokkal támogatja ugyanitt az egyetemes zsinat szükségességét is. Hogy maga Kálvin — habár egyenes, ide vonatkozó intézkedései nincsenek is — nemcsak barátja vala e fontos egyesülési eszmének, de épen kora egyik legkitűnőbb vívmányának tartá az egymástól oly nagyon elkülönzött reformált egyházaknak a szentírás rendelete szerint, — egymással szoros összekötésbe hozathatását: fényesen bizonyítja ezt az 1552-ben Cranmer angol érsekhez, ki őt Melenchtonnal, Bucérral, Bullingerrel egyetemben a tanegységesítése szempontjából

Londonban megtartani szándékolt conferentiára hitta meg, — küldött levele, melynek egy pár kiszakított pontja következőleg hangzik: „Quantum ad me attinet, si quis mei usus fore videbitur, ne decem quidem maria, si opus sit, ob eam rem trajicere pigeat. Si de juvando tantum Angliae regno ageretur, jam mihi ea satis legitima ratio foret. Nunc quum quaeratur gravis et ad Scripturae normam probe compositus doctorum hominum consensus, quo ecclesiae procul alioqui dissitae inter se coalescant, nullis vel laboribus vel molestiis parcere fas mihi esse arbitror.“

De buzogtak e mellett mindjárt kezdetben a skót egyházi kitünő férfiak is; azonban hasztalan, mert a legerősebb akarat is megtörött és czéltalanná lön azon számos akadályokon, melyekkel a hitjavítás első napjaiban mindenütt küzdeni kellett. És ha komolyan számot vetünk a nehézségek oly hosszú láncolatával, mely a különböző országok ref. egyházait a szó szoros értelmében izolált életre kárhóztatá: épen nem csodálkozhatunk azon, ha egy ilyen, inkább kifele ható eszme megvalósítása az öntesten ejtett sebek gyógyítgatása miatt századok során át mindig elmaradt.

A világ legfenségesebb eszméi pihentek már s fognak pihenni bizonynyal ezután is a végtelen idő méhében; de félreismerhetetlenül elébb vagy utóbb eljő rájuk nézve az éltető napsugár, melynek verőfényén életerővel pattannak ki, miként kifakad kicsiny rügyeiből a fa virágkoronája a tavasz enyhe sugarán. Így történt az egyesülés nagy kérdésében is! A mint a háromszáz év viharai alatt és után megizmosodott e föld határain a kálvini reformált egyház, a jobb napok felderültével újra fölkereste a meleg érdeklődés, talán sokkal erősebben, miként az először vala, — az elődök által megvalósítani szándékolt gondolatot. Az edinburghi új kollégium egyik professora, a „Presbyterian of Edinburgh“ című folyóiratnak 1868-iki májusi számában föllevenítvén ama béza-féle eszmét, kívánatosnak mondá, hogy mindazok, kik a presbyteri zászló alatt állanak, 5, 10, vagy 12 esztendőben egyszer legalább gyűljenek össze egyetemes zsinatra, még pedig váltogatva Edinburghban, Londonban, New-Yorkban, hogy ott aztán tanácskozhassanak az egyetemes — oecumenicus — érdekek fölött, fentartván minden egyház saját céljait, illetőleg a maga autonómiáját a zsinat határozatainak elfogadásában vagy visszavetésében.

E fellépés hullámszamba hozta az Atlanti-océán másik partját, az új világot is. Dr. Mc. Cosh, az Egyesült-államokban reuniált egyházaknak philadelphiai egyetemes első gyűlésén, — mint mondá, az 1570-es évek nagy eseményeinek hatása alatt, Knox J. halála, Bertalan éji francia vérnász, a presbyterianismus megszilárdulása Angliában, — egy „Pan-Presbyteri Zsinat“ után való óhaját fejezi ki, mely távol minden confessió vagy új hitvallás alkotásától, a tudomány és egyházkormányzat nagy alapelvei fölött vitatkoznék.

A következő 1873-ik év a munkások egész legióját gyűjti a nemes ügy zászlója alá, kik ezentul már egészen a cselekvés terén mozognak s a nagy szövetkezet tervezetével kezökben lépnek a közönség elé. Első azok között, kikre mostantól fogva a munkából oroszláni rész esik, Dr. Blaikie edinburghi hittanár a „skót szabadegyház“ kollégiumában, ki a csak imént említett philadelphiai nagy gyűlésen mint egyházának képviselője volt jelen. Ő egyelőre, számot vetvén a különböző nemzetiségű és nyelvű egyházak felölelésének nehézségeivel, csak az angol nyelvű gyülekezetek

confoederatióját vonja be tervezete keretébe, mikre nézve aztán az egymáshoz való szoros csatlakozás szükségességét hét különböző nyomós oknál fogva sürgeti.

Midőn pedig már irodalmi uton is kellőleg meg volt vitatva ezen fontos egyesülési kérdés, a tulajdonképeni kezdeményezés első lépését a belfasti gyűlés teszi meg; még pedig az által, hogy egy egészen hivatalos testület saját kebeléből bizottságot nevez ki az „Oecumenicum Concilium“ tervezetének elkészítésére, figyelmét főleg a kül- és belmissió mezején való összhangzó működés előmozdítására kívánván különösen fordítani. Hasonló eljárás tétetett ezzel majdnem egy időben Amerikában is, hol az épen ekkor evangéliomi szövetkezetre összesereglett Kanada tartományi, német-, olasz- és angolországi képviselők óriási lelkesedés között az „egyetemes zsinat“ tárgyában bizottságot alakítanak, mely 9 pontban tömöríti e nemcsak szükséges, de presbyteri egyházunkra valóban áldásként ható intézmény létesítésének okait.

Az ó- és új világban lázas tevékenységgel működő s kizárólag a „Presbyterian Alliance“ érdekében alakított testületek nemsokára annyira megéretté teszik az ügyet, hogy 1874-ben már mind Európában, mind Amerikában két nagy gyűlés tesz intézkedést a brit, amerikai, kontinensi és gyarmati delegatusoknak következő év nyarán Londonban előértekezletre való összegyűlhetésére nézve, megállapítandó ott egyfelől a zsinati alaptervezetet, meghatározandó pedig másfelől az első zsinat helyét és idejét. És csakugyan, a mint mind a két világrész készen lett a „Generale Concilium“ hatáskörét, feladatát stb. meghatározó tervezetével, a kijelölt év július havában össze is ült a londoni 64, a föld különböző pontjairól delegált tagból álló conferentia (Magyarország itt nem volt képviselve), mely két napi beható tanácskozás után a „Presbyteri Szövetkezet és Zsinat“ tervezetét 4 főcikkben meg is állapította, kijelölvén egyszersmind az 1876. jul. 4-én tartandó zsinat helyül Edinburghot.

Sulyok István,

szegedi segédlelkész.

(Vége köv.)

Nyilt levél

nagyságos Dr. Török József főisk. tanár, akad. rendes tag és kir. tanácsos Urhoz.

A „Debr. Prot. Lap“ 1885. év folyamának 33-ik (aug. 15. megjelent) számában Nagyságod, mint kétségen felüli legszakavatottabb bíráló, kegyes volt bemutatni: Vezérkönyv a természetrajz tanításában című, népisk. tanítók számára írott, pályadíjat nyert művet, a melyet Szenté József (ny. r. tanár a budapesti II. ker. állami tanítónőképezdében) készített; ez a munka a tiszántuli egyházkerület tulajdonává lett, így most már a tanítók által okvetetlen használandó a kiadott tanterv értelmében, annyival inkább, minthogy az érdemleges bírálat szerint, fejleszti a gyermek érzékeit, gyakorolja értelmét, éleszti felfogó képességét, erősíti ítélő tehetségét, ébreszti és ápolja a szép iránt való érzékét. Végre legmagasabb feladata (szerintem: értéke) abban áll, hogy az embert Isten bölcseségének és véghetetlen hatalmának felfogására emeli.

Ezen bírálatnak záradékaiban ez áll: üdvözölhetjük az egyházkerületet, mely pályázat útján ily becses munka bírtokába jutott s néptanítóinkat ily nélkülözhetlen vezérkönyvvel ajándékozta meg. A pályázatok ugyanis tudjuk, mily gyakran sikertelenek. *Igy legközelebb az állam egy oly pályaművet nyert és fájdalom, fogadott el, tett közzé ily cím alatt: „Vezérkönyv az életmentés és egészségtanhoz”, melyben a sok helyütt érthetetlen stílus és számos fogyatkozások mellett, csak úgy hemzsegnék a tudomány ellen elkövetett botrányos hibák.*

Méltóztatik Nagyságodnak tudni, miszerint egyházkerületünk határozatilag elrendelte e tankönyvnek iskoláinkban is használatát nemcsak, de a rendes iskolalátogatóvá lett és miniszterileg a tanfelügyelőség útján megbízott városi orvosok egyenes utasítással vannak ellátva, hogy az egészségtan tanításáról kiváló tudomást vegyenek, mindenkor s annak mikénti taníttatását szigorúan számon kérjék, épen úgy, mint akár egy tanfelügyelőség; most már mi lesz abból, ha mi egy ily bírálaton alóli, számos fogyatkozásokkal, érthetetlen iránylyal s a tudomány ellen elkövetett botrányos hibákkal teljes könyvet veszünk a kezünkbe? Vezérelni akarván a növendékeket, nem mindketten a verembe esünk-e, amaz ismeretes példabeszéd szerint?

Alólirott csekélységemnek tehát azon alázatos kérelme van a prot. tanügy jól felfogott érdekében Nagyságodhoz, méltóztatassék említett „Vezérkönyv az életmentés és egészségtanhoz” című munkát szintén oly érdemleges bírálat alá venni s úgy egyházkerületünk tanügyi bizottságát, mint ennek útján az állam ezen munkát elfogadott közegét felvilágosítani arról, hogy ezen könyv valóban fogyatkozásokkal, botrányos hibákkal teljes és így annak közhasználatból kivétele s valódi érdemes művel pótolása halaszthatatlan égető szükség.

En folytonos figyelemmel kísértem, a mennyire lehetett, vajjon fog-e valaki szót emelni ama könyv érdekében Nagyságodon kívül, holott némely könyveket oly aprólékos bonczolás alá szoktak venni a ma már nagyszámu hir- és szaklapokban s minket tanítókat felszabadítanak a lidércnyomás alól: de semmi hang, semmi szó nem emelkedett. Megtöröm azért a csendes hallgatást s tiszteletteljes alázattal kérem Nagyságodat, hogy ama könyvre nézve nagybecsű bírálatát megtenni kegyesen méltóztatassék.

Mely tiszteletteljes kérésem után vagyok stb.

B.-Gyula, 1886. július 7.

Ráczy János,
papjelölt s rektor.

Könyvismertetés.

Gyakorlati bibliamagyarazatok stb. Szerkeszti és kiadja Garzó Gyula. Május-június-havi füzet.

E kettős füzetben Barla Szabó Károly alsó-segedi ev. ref. lelkész kezdi magyarázni Jósué könyvét s 17 magyarázatban Júsúé 7, 16—26-ig megy el. Igen jól tette a szerkesztő, hogy a Bunsen szellemének hatása alatt készült munkálatot több helyen helyreigazító észrevételekkel kíséerte. Bunsent ugyanis a hívő evangélikusok közül többen a keresztyén hit apostatájának tekintették, mi pedig úgy is-

merjük őt, mint az ugynevezett közvetítő theologiai iránynak inkább a tulliberálisok felé hajló egyik bajnokát. Nincs semmi szavunk a szerkesztőnek azon, vállalata bevezető soraiban is hangsúlyozott nézete ellen, hogy „nem lehet minden ember fejét egy kalap alá vonni, sőt talán nem is volna jó, miután épen az önálló felfogás, a saját utain járó gondolkodás indít életpezsgést, a minnek lenni kell minden oly folyóiratban, melyet többen irnak. A fődolog az, hogy a bennünket átható szellem egy legyen, t. i. a Krisztus szelleme, kinek szent szolgálatában mindnyájan munkálkodunk”, — helyeseljük mindenesetre e szép elvet, csak figyelmeztetünk a nehézségre, hogy bajos lesz megtalálni a határt. Az, relative véve, a valóban jó munka, melyet a szerkesztő észrevételek nélkül adhat ki, melynél mindenben egyetérthet a szerzővel. Ettől eltekintve a munkálat valóban gyakorlati irányú; magyaráz folyton, könnyen érthető, népszerű nyelven s a megmagyarázottakból erkölcsi tanúságokat von ki hallgatói épülésére.

A mi Urnapunk. Egyházi beszéd, melyet a Gusztáv Adolf-egylet délansztriai fiókegyletének 1886. június 24-én Laibachban tartott évi gyűlésén Venetianer Sándor, a trieszti helv. hitv. evang. gyülekezet lelkésze mondott. A beszéd természetesen német nyelvű s 2 Pét. 1, 5—8 alapján azon gondolatokat fejtegeti, hogy a Gusztáv Adolf ünnepély a valódi Urnapja és hogy a G. A. egyleti szolgálat a valódi istenitisztele. Bibliái, keresztyéni hang, főlemelő, szép irány jellemzi e beszédet, melynek tiszta jövedelmét egy evangélikus menház javára ajánlja fel a szerző. Ajánljuk az érdeklődők figyelmébe.

Különfélék.

Főtiszt. Révész B. püspök urnak, mint saját leveléből értesülünk, szemmel láthatólag javára van a gasteini fürdőzés; izmaira villanyozólag, erősítőleg hat a kitűnő víz. — Örömmel közöljük e jó hirt lapunk olvasóival s kívánjuk, hogy teljesen helyreállva, friss erőben térhessen vissza szeretve tisztelt főpapunk ide mi közénk, az ő metropolisába.

Beküldetett. 1. A szatmár-németi ev. ref. gymnasium mult isk. évi XVI-ik értesítője. Szerkesztette Szathmáry Sámuel igazgató tanár. Az évkönyv elején Bod Sándor tanárnak a mennyiségtani tanulmányok céljáról s Regéczi Sándor tanárnak a földrajz ókori történetéről szóló székfoglaló beszédek állanak. E tanévben 201 rendes és 19 magántanuló iratkozott be, kiket 9 tanár tanított, rajtuk kívül az idegen vallású növendékek vallásbeli oktatását 3-an végezvén. A tanári nyug- és gyámintézet összes vagyona 13,231 frt 43 kr.; a tápintézet el nem költethető vagyona pedig 3697 frt 38 kr. 2. A csurgói ev. ref. főgymnasium (XXII.) IV. évi értesítője. Közli Dr. Vida Károly igazgató tanár. Elöl Kulcsár Endre tanár ad „A magyar vers fejlődése 1772-ig” címmel egy vázlatnak jelzett értekezést. Tanított 15 tanár összesen 186 növendéket.

A „Teyler” theologiai társulat (Haarlemben) ez évre a következő két pályakérdést tűzte ki: 1. „Eltekintve az újtestamentomi könyvektől, mit tanít az ő keresztyén s a

második századi görög-római irodalom a keresztyénség eredete- s legelső fejlődéséről? 2. „Kivántatik egy értekezés a Galáciabeliekhez intézett levél hitelességéről s integritásáról, tekintetbe vétetvén az ellene a legújabb időkben emelt nehézségek.“ A jutalom külön-külön egy 400 holland forint értékű aranyérem. A pályázat bárki előtt nyitva áll; csak teljesen befejezett munka jutalmaztatik. A pályamunka holland, latin, francia, angol vagy német nyelven (mindazáltal latin betűkkel) fogadtatik el, s idegen kézzel írva, jeligés levélkével ellátva, 1887. január 1-ig következő czim alatt küldendő be: Fundatiehuis van wijlen den Heer P. Teyler van der Hulst, te Haarlem.

Felelős szerkesztő: **Tóth Sámuel.** Szerkesztőtársak:
Csiky Lajos, Géresi Kálmán.

H I R D E T É S E K.

Pályázat

a nagyváradai ev. ref. egyházban üresedésben levő vallástanári állomásra.

Évi fizetés: 600, hatszáz forint o. é. és 160, egyszázhatvan forint o. é. lakbér. Ezen 760 frtot tevő javadalom az egyház pénztárából fizettetik, havi részletekben.

Kötelesség: A megválasztandó tanítai fogja a gymnasiumi, polgáriskolai, reáltanodai tanuló ifjakat; felsőbb leányiskolai, képezdei, elemi fi- és leányiskolai növendékeket — tanártársával megosztva — hetenként mintegy 20 órán. Ezenkívül a kebelbeli két lelkész és egy segédlelkész akadályoztatása esetében s különösen a kanonikus órákban szószéki szolgálatot teljesítendő s urvacSORAOSZTÁSOKNÁL segítségül leendő segédlelkézi minőségben. A vallástanítás mellett énektanításra is köteleztetvén az elválasztandó vallástanár, az énektanításban jártas pályázók előnyben részesíttetnek.

Pályázati határidő 1886. augusztus 10-ik napja. Az állomás f. évi szept. 1-ső napján lesz elfoglalandó.

Kérvények, az egyháztanácshoz intézve, alólírott — egyháztanács elnök — kezébe küldendők.

Nagy-Várad, 1886. július 15-én.

Dombi Lajos,
ev. ref. lelkész.

Pályázat

A békési ev. ref. hat osztályu gymnasium két új tanszékére pályázat hirdettetik.

Az egyiknek tantárgyai: latin és görög nyelv, történelem és földrajz; a másiké: mennyiségtan, mértani rajz, német nyelv és szépírás.

Fizetés egyelőre 800 frt. Két próbaév után az állandósíttatásra remény nyujtatik, mely esetben a 800 frt rendes fizetéshez lakbér czímen még 200 frt csatolatik.

A tananyag beosztása és a tanórák számának meghatározása az igazgató tanács jogköréhez tartozik.

A megválasztott, állandósíttatása után, a „tiszántuli ref. közép-tanodai tanárok nyugdíj- és gyámintézeté“-nek kötelezett tagja.

Kellően felszerelt folyamodványok f. évi aug. 10-ig alólírotthoz küldendők.

Békés, 1886. július 13.

Szegedi Károly

ref. lelkész,
az igazgató tanács elnöke.

1-2

Pályázat tanári állomásra.

A b.-somogyi ev. ref. egyházmegye csurgói főgymnasiumában, a latin és német nyelvi tanszékre pályázat hirdettetik.

A pályázók felhivatnak, hogy a főt jelzett tantárgyakból, tanári képesittségüket igazoló oklevélüket, esetleg végzett tanulmányaikra vonatkozó bizonyítványaikat, keresztlevelüket, testi épség- és egészségüket igazoló orvosi bizonyítványukat, életrajzukat, eddig elfoglalt állásukra vonatkozólag szolgálati bizonyítványukat f. évi aug. 20-ig alólírotthoz terjeszszék be.

A tanár évi díja jelenleg 700 frt; továbbá 50 frt 5-öd éves pótlék és 250 frt lakpénz, vagy természetbeni lakás. Az alapfizetés, az államsegélynek kilátásba helyezett megnyerése esetén 1050 frtra fog fölemeltetni.

A megválasztott 2 próbaévi sikeres működés után s a latin és német nyelvből tanári oklevél szerzés esetén erősíttetik meg.

Állomását aug. 28-án tartozik elfoglalni.

A tornaszatból is oklevéllel bírók előnyben részesülnek s annak tanításáért külön díjaztatnak. Heti óraszám 19-20.

Kelt Hedrahelyen, posta helyben, 1886. jul. 8.

Körmendy Sándor,
esperes.

1-3